

از شناسایی مددجویان مستعد در زندان تا اشتغال به تحصیل بیش از ۲۴ هزار زندانی

آمارها نشان می‌دهد که بین سواد آموزی و ارتکاب جرم رابطه معناداری وجود دارد، این در حالی است که آموزش و پرورش زندانیان سازوکاری مناسب برای بازپروری بزهکاران محبوس است تا از ورود دوباره آن‌ها به چرخه جرم جلوگیری شود؛ این همان رویه‌ای است که نظام عدالت کیفری در دستگاه قضایی در پرتو رویکرد درمانی اصلاحی بر آن تمرکز یافته است.

به گزارش ایسکانیوز و به نقل از میزان، هر چند در قانون جدید مجازات اسلامی و بخشنامه ساماندهی زندانیان، پیش‌بینی‌هایی در خصوص تعلیق، تعویق، تخفیف مجازات و آزادی‌های مشروط در نظر گرفته شده است، اما این انتظار که صرف قانون باعث کاهش جمعیت کیفری شود انتظاری بیهوده است، چرا که عوامل اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی نیز در این زمینه مؤثر هستند؛ یکی از اقدام‌های اساسی و اصولی برای کاهش جرم و در نهایت تعداد مجرمان برنامه‌ریزی‌های فرهنگی، آموزشی، اقتصادی و اجتماعی است که در این میان نقش آموزش و تحصیل زندانیان از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است.

کاهش جمعیت کیفری و استفاده حداقلی از مجازات حبس از جمله مطالباتی است که مقام معظم رهبری در طول سالیان اخیر همواره بر آن تأکید داشته‌اند، در ۲۷ شهریور ماه سال گذشته نیز در اجرای سیاست‌های کلی قضایی مصوب مقام معظم رهبری در زمینه حبس زدایی، دستورالعمل ساماندهی و کاهش جمعیت کیفری زندانها با امضای رئیس قوه قضائیه در ۳۳ ماده و ۶ تبصره در تاریخ ۱۷/۶/۹۵ به تصویب رسید.

بر این اساس نقش قضات ناظر بر زندان‌ها، شوراهای حل اختلاف و اجرای احکام زندان‌ها در کاهش جمعیت کیفری و تعیین تکلیف زندانیان تحت قرار بسیار مهم است، اما نباید از اهمیت آموزش و نقش آن در جلوگیری از تکرار جرم غافل ماند؛ افزون بر این بازپروری بزهکاران از جمله هدف‌های بنیادی عدالت کیفری است که در پرتو آن نظام شخصیت این دسته از افراد بازسازی شده و امکان دوباره هنجارمند شدن و بازگشت آنان به جامعه تقویت و در نتیجه آن کاهش جمعیت کیفری محقق می‌شود.

در محیط زندان برنامه‌های متعددی برای اصلاح و درمان بزهکاران تدوین شده و به اجرا در می‌آید که تحصیل زندانیان از اساسی‌ترین برنامه‌های بازپرورانه است و در نتیجه آن بزهکاران به حق بر تحصیل دست می‌یابند و از سوی دیگر، به سمت هنجارمندی پیش می‌روند.

بازپروری بزهکاران و تحصیل زندانیان در بالاترین سطح مورد توجه دستگاه قضایی و نظام عدالت کیفری است، سواد آموزی زندانیان راهی برای جلوگیری از ارتکاب مجدد جرم است و از آنجایی که جهل به قانون رافع مسئولیت نیست توجه به نقش آموزش در آشنایی بیشتر محکومین به حبس با قوانین در جلوگیری از تکرار جرم راهگشا است.

از سویی دیگر جامعه شناسان معتقدند در اجرای مجازات فرد بزهکار، باید حالت ترمیمی بودن مجازات مد نظر قرار گیرد. یعنی علاوه بر تنبیه، باز اجتماعی شدن فرد مورد توجه باشد، تا فرد مجدداً مرتکب جرم یا بزه نشود. در نتیجه بحث اصلاح و تربیت و پیشگیری از تکرار جرم، و عجین کردن فرد با ارزش‌های جامعه مورد اهمیت است، این همان رویه‌ای است که نظام عدالت کیفری در دستگاه قضایی در پرتو

رویکرد درمانی اصلاحی بر آن تمرکز یافته است.

در واقع حق تحصیل در بالاترین سطح تقنینی به رسمیت شناخته است. اصل سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران برجسته‌ترین نمود این توجه است؛ به موجب این اصل دولت موظف است وسایل آموزش و پرورش رایگان را برای همه ملت تا پایان دوره متوسطه فراهم سازد و وسایل تحصیلات عالی را تا سرحد خودکفایی کشور به طور رایگان گسترش دهد. بر پایه این اصل همه شهروندان حق دارند تا پایان دوره متوسطه به صورت رایگان به تحصیل ادامه دهند.

در قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ۱۳۹۰ به موجب ماده ۲۱۱ به شکل شفافتری به این حق زندانیان اشاره شده است. از این رو، بر اساس قسمت ۴ بند ن. این ماده آموزش زندانیان واجد شرایط با همکاری وزارت آموزش و پرورش به دستگاه قضایی واگذار شده است تا به واسطه تعامل این نهاد با وزارت آموزش و پرورش دسترسی شهروندان زندانی به حق بر تحصیل امکانپذیر شود.

در همین راستا نیز سازمان زندان‌ها با انعقاد تفاهم نامه با وزارت آموزش و پرورش به هر چه بهتر عملیاتی کردن این هدف گام برداشته است، سوم مرداد ماه سال ۹۴ بود که اصغر جهانگیر رئیس سازمان زندان‌ها با وزیر آموزش و پرورش وقت تفاهم نامه مشترکی در راستای توسعه سواد آموزی در زندان‌ها منعقد کردند البته هدف اصلی این تفاهم نامه ایجاد چتر حمایتی برای فرزندان زندانیان بود؛ چراکه یکی از آسیب‌های بزرگ در موضوع زندان، خانواده زندانیان است که با دور شدن سرپرست خانواده، آن‌ها دچار انواع آسیب‌ها می‌شوند که یکی از شایع‌ترین آن‌ها افت تحصیلی کودکان و عدم ادامه تحصیل است که متأسفانه این مساله زمینه را برای ورود آنان به چرخه جرم فراهم می‌کند.

به گفته جهانگیر بیش از ۲۰۰ انجمن حمایت از خانواده زندانیان در کشور مشغول ارائه خدمات حمایتی به خانواده زندانیان هستند که وزارت آموزش و پرورش باید از این ظرفیت برای توسعه اقدامات حمایت تحصیلی فرزندان زندانیان استفاده کند.

***اشتغال به تحصیل ۲۴ هزار زندانی**

پرواضح است که بازپروری بزهکاران همچنان نیز از اصلی‌ترین هدف‌های عدالت کیفری در کشورمان است که با عملیاتی شدن آن حرکت در مسیر کاهش جمعیت کیفری محقق می‌شود و بر این اساس بزهکاران در سایه حق مذکور با آموزه‌های تربیتی و پرورشی و شیوه‌های درست برخورد با مناسبت‌های اجتماعی آشنا می‌شوند، اصغر جهانگیر در فروردین ماه سال جاری در جدیدترین آمار اعلامی در خصوص سوادآموزی زندانیان در کشور از اشتغال به تحصیل ۲۴ هزار زندانی طی سالهای گذشته خبر داده است.

مشاور رئیس دستگاه قضا ادامه داد: طی یکسال گذشته ۲۴ هزار نفر در مقاطع مختلف تحصیلی در زندان‌های کشور مشغول به تحصیل بودند که تعداد ۱۵ هزار نفر آنان موفق به کسب مدارک تحصیلی شدند.

رئیس سازمان زندان‌ها با اشاره به آمار سوادآموزی زندانیان اضافه کرد: میانگین بی سوادان ۷هزار و ۲۸۱ نفر است که زندانیان بی سواد

غیر ایرانی ۱۸۷۱ نفر و زندانیان با سواد بالای ۶۰ سال ۱۰۸۷ نفر عنوان شده است .

جهانگیر با اشاره به آمار زندانیان بی سواد ایرانی زیر ۶۰ سال ادامه داد : ۴۲۴۹ زندانی بی سواد ایرانی زیر ۶۰ سال در حال سواد آموزی در زندان های کشور هستند.

رئیس سازمان زندانها گفت: دلیل زندانی شدن بسیاری از افراد زندانی کم سواد و یا بی سواد اغفال شدن آنها توسط سودجویان و متخلفان به دلیل کم اطلاعی و ناآگاهی ناشی از پایین بودن سطح تحصیلات است.

با توجه به اهمیت این موضوع در سیاست قضایی کشورمان و تمرکز قضات و مجموعه قوه قضائیه بر کاهش جمعیت کیفری به نظر می رسد این آمار در ۶ ماهه نخست امسال با تغییراتی همراه بوده باشد؛ اما آخرین آمار اعلامی از سوی سازمان زندانها در حال حاضر رقم ۲۴ هزار مددجو بوده که در شش ماهه نخست سال ۹۵ نیز ۱۹۲۴ نفر در دوره های سواد آموزی شرکت کردند، به گفته اصغر جهانگیر ۴۰ درصد از زندانیان هنگام ورود به زندان مدرک تحصیلی سیکل دارند که با تشویق و درس خواندن به زندگی امیدوار می شوند.

***تاکید بر سواد آموزی برای زندانیان بی سواد در زندانها**

رئیس سازمان زندانها همچنین هجدهم شهریور سال گذشته در دیدار با نماینده، ولی فقیه در خراسان شمالی رئیس سازمان زندانها بر اهمیت نقش سواد آموزی در زندان تاکید کرد و گفت: سواد آموزی از برنامه های اصلی اصلاح و تربیت در زندان هاست که در کلیه مقاطع تحصیلی ارائه می شود و برای زندانیان بی سواد در زندانها اجباری است.

جهانگیر با بیان اینکه افزایش آگاهی زندانیان در عدم بازگشت مجدد آنان به چرخه جرم موثر است، افزود: هدف از توسعه برنامه های اصلاحی و تربیتی و توانمند سازی آنان این است که به صورت اراده فردی امکان بازگشت آنان به چرخه جرم را از بین ببریم.

***اشتغال به تحصیل ۲۳۹۵ مددجو در زندانهای تهران**

همچنین مدیرکل زندانهای استان تهران دوم آبان سال جاری و همزمان با آغاز سال تحصیلی از اشتغال به تحصیل ۲۳۹۵ مددجو در زندانهای تهران خبر داد و تاکید کرد کارشناسان فرهنگی در شناسایی مددجویان مستعد تلاش کنند.

مصطفی محبی با اشاره به جایگاه و نقش مثبت ادامه تحصیل در روند اصلاح و تربیت مددجویان گفت: در زندانهای استان در سال جاری ۴۷۵ مددجوی دانشجوی دانشگاه پیام نور و مراکز علمی و کاربردی بعثت مستقر در ندامتگاه قزلحصار، بازداشتگاه اوین، ندامتگاه شهرری و زندان رجایی شهر در رشته های؛ تربیت مربی قرآن کریم، مترجمی زبان انگلیسی، مدیریت کسب و کار، اینترنت و شبکه گسترده، حقوق خدمات قضایی و حسابداری در مقاطع تحصیلی کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد مشغول به تحصیل هستند.

وی تصریح کرد: همچنین در هنرستانهای فعال در زندانهای استان تعداد ۱۹۲۰ نفر مددجو در ۶ مرکز ندامتگاه قزلحصار، بازداشتگاه اوین، زندان رجایی شهر، ندامتگاه شهرری، مجتمع ندامتگاه تهران بزرگ و کانون اصلاح و تربیت در رشته های برق ساختمان، نقشه کشی، تعمیر اتومبیل سواری، برق خودرو، تصویر سازی کامپیوتر، حسابداری مالی، پرورش قارچ خوراکی و طراحی و توسعه صفحات وب مشغول به تحصیل می باشند.

*** کارشناسان فرهنگی و تربیتی در شناسایی مددجویان مستعد به ادامه تحصیل تلاش کنند**

محبی اضافه کرد: کارشناسان فرهنگی و تربیتی فعال در زمینه ایجاد انگیزش و همچنین شناسایی مددجویان مستعد به ادامه تحصیل تمام همیت خویش را در بستر ادامه تحصیل مددجویان به کار می‌گیرند.

وی در ادامه خاطر نشان کرد: تمامی اساتید و دبیران فعال در مراکز آموزش علمی کاربردی بعثت و هنرستان‌های موجود با هماهنگی و تعاملات صورت گرفته با نهادهای مربوطه از شاغلان مراکز آموزش عالی و دبیران مورد تائید آموزش و پرورش هستند.

بسیاری از روسا و مسئولین مرتبط با حوزه زندان بر اهمیت نقش تحصیل در جلوگیری از ورود دوباره زندانیان به چرخه جرم و در نتیجه کاهش جمعیت کیفری تاکید کردند، بنابراین پر واضح است که آموزش و پرورش زندانیان سازوکاری مناسب برای بازپروری بزهکاران محبوس بوده که مورد توجه دستگاه قضایی و سیاست کلی در کشورمان است تا به این وسیله افزون بر ایجاد فرصت تحصیل برای زندانیان، زمینه‌های بازپروری این دسته به منظور کاهش شمار تکرار جرم نیز فراهم شود.